

Begrepsbank

Algoritmer er regler som styrer hvordan digitale plattformer sorterer og viser innhold. I sosiale medier brukes de til å vise deg det de tror vil få deg til å klikke, like eller bli værende lengst mulig.

Polarisering er når politiske partier eller grupper i samfunnet får stadig mer ulike og motstridene synspunkter, slik at det blir vanskeligere å samarbeide og vise respekt for andres meninger.

Ekkokammer er når vi hovedsakelig møter meninger som ligner våre egne og sjelden blir utfordret av andre syn. Da kan det bli vanskelig å forstå hvordan mennesker tenker og føre til mer polarisering.

Bekreftelsesfellen er når vi oppsøker, tolker og husker informasjon som bekrefter det vi allerede tror. Hvis vi ikke søker etter motstridene informasjon kan dette svekke dømmekraften vår eller føre til fordommer.

Fremmed-statlig aktør er noen som handler på vegne av et annet land for å fremme dette landets interesser. Det kan være personer eller grupper som jobber for staten, for eksempel diplomater eller etterretningstjenester.

Ikke-statlig aktør er noen som prøver å påvirke samfunnet uten å representere en stat. Det kan være organisasjoner eller grupper med ulike mål, for eksempel politiske partier, interesseorganisasjoner eller terrorgrupper. De kan være både norske og utenlandske.

Informasjonspåvirkning er planlagte handlinger utført av fremmed-statlige eller ikke-statlige aktører for å påvirke hvordan mennesker tenker, handler eller tar beslutninger, ofte for å fremme aktørens egne interesser.

Valgpåvirkning er planlagte, ulovlige handlinger, der fremmede stater eller andre aktører forsøker å påvirke valg i et annet land. Slike handlinger kan ha som mål å skape mistillit til demokratiet eller få folk til å miste troen på at det er vits i å stemme.

Desinformasjon er informasjon som helt eller delvis er oppdiktet og som med vilje bruker til å manipulere meninger, skape forvirring eller undergrave tillit.

Feilinformasjon er informasjon som helt eller delvis er feil, men som deles i god tro, uten ønske om å manipulere eller lure andre.

Ragebait er innlegg på sosiale medier som bevisst er laget for å vekke sterke følelser, særlig sinne. Slike innlegg spres raskt ved hjelp av algoritmer, fordi sterke reaksjoner skaper mye engasjement. Målet er ofte å skape fiendtlige holdninger eller forsterke konflikter, noe som kan bidra til et mer polarisert samfunn.

Deepfakes er bruken av kunstig intelligens for å lage videoer, bilder eller lydklipp som skal etterligne en ekte person eller hendelse. Utviklingen av KI gjør det stadig vanskeligere å oppdage hva som er ekte og deepfake. Dette er problematisk når deepfakes brukes til å svekke tilliten, spre feilinformasjon eller skade en persons rykte.

Falske nyheter er nyheter som fremstår som helt ekte nyhetssaker, men som med hensikt er laget for å spre helt eller delvis misvisende informasjon. Når avsenderen ikke vet at den sprer falske nyheter kaller vi dette feilinformasjon. Når avsenderen er klar over at den sprer falske nyheter kaller vi dette desinformasjon.

Kildebevissthet er når man er bevisst på hvor informasjon kommer fra, hvem som står bak den og hvilke interesser eller perspektiver som påvirker innholdet. Det handler ikke bare om å spørre «Er dette sant?», men også «Hva er formålet med budskapet?», «Hvilken dokumentasjon bygger de på?» og «Hva er utelatt?».